

RETTE RUNDT

30
MARTS
2019

Magasin for Danmarks Domstole

TEMA Sagkyndige dommere

Sagkyndige dommere kan bidrage til kvaliteten af afgørelser i komplekse sager, hvor specialiseret faglig viden er vigtig for retsforløbet. Læs om erfaringer fra dommere, advokater, Sø- og Handelsretten, de sagkyndige selv samt en professor fra Københavns Universitet.

3 Sagkyndige dommere kan højne kvaliteten **20** Ny formand for dommerudnævnelsesrådet **22** Ledere lærer at lykkes med ledelse **25** Bedste Praksis version 2.0 **27** Mød to medarbejdere **28** Minretssag.dk er blevet væsentlig hurtigere

Den teknologiske udvikling, øget internationalisering og stigende specialisering betyder, at samfundet bliver mere og mere komplekst. Denne udvikling afspejles også i de sager, som retterne modtager og behandler.

Den stigende kompleksitet kan udfordre det daglige arbejde, og det sker jævnligt, at dommere skal sætte sig ind i, tage stilling til og dømme ekstra svære sager med meget fagspecifikke problemstillinger. Det gør dommerne godt og kompetent.

Der kan dog være sager med særlige behov, hvor dommeren vurderer, at der er brug for ekstra indsigt for at dømme mere præcist. Det er derfor godt, at vi har et retssystem i Danmark, hvor dommeren både har mulighed for at inddrage syn- og skønsvurderinger i sagen og indkalde sagkyndige dommere med specialiseret viden.

Flere lands- og byretsdommere har gode erfaringer med at anvende sagkyndige dommere. Det kan give ekstra tryghed i sagsforløbet og i sidste ende resultere i mere rigtige domme, som en byretsdommer siger i dette nummer af Retten Rundt. Og ved Sø- og

Handelsretten er brug af sagkyndige dommere en integreret del af deres rets-sager, og noget de har mere end 150 års erfaringer med.

At bruge muligheden for sagkyndige dommere er nu gjort lettere. Der er gennemført en opdatering og forbedring af meddommerdatabasen, så det er nemmere at finde frem til, hvilken specialiseret viden, de sagkyndige kan bidrage med. Brug endelig meddommerdatabasen, hvis du er dommer og har en sag, hvor du mener, at sagkyndige kan bidrage til gøre dit arbejde bedre.

Danmarks Domstole er til for borgerne, og vi skal møde dem der, hvor de er. Det afspejles også i nye tiltag i vores verden. Et godt eksempel er familieretten, hvor barnet og familien bliver sat i centrum. Det er en vigtig opgave, og der bliver arbejdet med stort engagement og professionalismisme både ved retterne og i styrelsen for at blive klar til den 1. april.

Men det er ikke kun vigtigt for os og Familieretshuset, som vi arbejder tæt sammen med om denne opgave. Det er især vigtigt for de skilsmisseramte familier, hvor forældrene ikke kan blive enige. Familier som har brug for, at familieretten

behandler, vurderer og træffer en afgørelse med udgangspunkt i, hvad der er bedst for børnene.

Det er en opgave, som jeg ved, at vi i Danmarks Domstole vil løfte rigtigt godt. Ligesom vi gør med de mange andre opgaver, som samfundet beder os om at løse.

Kristian Hertz
Direktør, Domstolsstyrelsen

Direktør Kristian Hertz, Domstolsstyrelsen
Foto: Kristian Brasen

INDHOLD

Sagkyndige dommere kan højne kvaliteten.....	3
Juridiske dommere: De sagkyndige giver ekstra tryghed.....	8
Advokater: Tilbageholdende med at ønske sagkyndige dommere	11
Sø- og Handelsretten: Altid sagkyndige dommere på bænken	15
Sagkyndige: Vi kan bidrage til mere rigtige afgørelser	17
Formandsskifte: En vigtig samfundsopgave	20
Ledere lærer at lykkes med ledelse.....	22
Vi udvikler videre på en succes	25
Mød domstolenes medarbejdere.....	27
Minretssag.dk er blevet væsentlig hurtigere.....	28
Digitalisering og it	29
Kort nyt	30

Forsidefoto: Kristian Brasen

Tidsskrift for ca. 2.400 ansatte ved domstolene, i Procesbevillingsnævnet og Domstolsstyrelsen samt interesserede brugere

Udgivet af:
Domstolsstyrelsen
Store Kongensgade 1-3
1264 København K
Telefon 70 10 33 22

Ansvarlig ifølge mediansvarloven: Direktør Kristian Hertz
Redaktører: Lars Winge og Silke Fiona Konch og kommunikationsenheden
kommunikation@domstolsstyrelsen.dk

Redaktionsgruppe: Mai Ahlberg, Retten i Glostrup, Karsten Rifbjerg Erichsen, Retten i Hillerød, Ulla Otken, Retten på Frederiksberg, Ellen Busck Porsbo, Østre Landsret

Design, layout og tryk: Rosendahls a/s

Oplag: 3.300

SAGKYNDIGE DOMMERE KAN HØJNE KVALITETEN

Brugen af sagkyndige dommere har mange år på bagen i dansk retspleje. I komplicerede sager kan inddragelse af sagkundskab være med til at højne kvaliteten af afgørelserne. For nylig er meddommerbasen med egnede sagkyndige dommere blevet opdateret, og systemet gjort langt mere finmasket.

TEMA:

SAGKYNDIGE DOMMERE

Af journalist Trine Baadsgaard

Sagkyndige dommere har været brugt i retsplejen i mange år. Helt sikkert tilbage til 1861, hvor Sø- og Handelsretten blev oprettet.

"I den periode blomstrede den internationale handel op, og i flere europæiske lande oprettes domstole som Sø- og Handelsretten, hvor der medvirker sagkyndige dommere med særlig praktisk erfaring inden for området. Tanken er, at disse domstole kan behandle de tvister, der opstår, på en mere effektiv og kvalificeret måde," fortæller Clement Salung Petersen, der er professor i civilproces ved Københavns Universitet. Han fortsætter:

"Efter at arbejderne begyndte at organisere sig i slutningen af 1800-tallet, fik vi efterhånden lovgivning, der skulle beskytte de ansatte. I den forbindelse etablerer man et system, hvor der ved

TEMA

Ny politi- og domstolsreform træder i kraft med ønske om at øge anvendelsen af sagkyndige dommere

2007

Retsplejeloven giver mulighed for sagkyndige dommere ved by- og landsretter

1919

Slutning af 1800-tallet: Lovgivning som skal beskytte ansatte og repræsentanter for arbejdsgiver og -tager medvirker ved afgørelse af tvister

Slutning af
1800

Sø- og Handelsretten, som altid har brugt sagkyndige dommere, bliver oprettet

1861

afgørelsen af ansættelsesretlige tvister skal medvirke repræsentanter for både arbejdsgivere og arbejdstagere, og disse repræsentanter bliver også en form for sagkyndige dommere. Denne model for tvistløsning, hvor der – foruden en eller flere juridiske dommere – medvirker sagkyndige dommere, er efterfølgende blevet udbredt til andre områder, herunder sager om lejeforhold og sager om forbrugerbeskyttelse,” siger professoren i civilproces.

Øget behov

Retsplejeloven gav i 1919 mulighed for, at der også i by- og landsretterne i visse sager kunne medvirke sagkyndige dommere. Men det skete kun sjældent. Det ønskede man at ændre ved den politi- og domstolsreform, som trådte i kraft i 2007, forklarer Clement Salung Petersen:

”Lovgiver vurderede, at der kan være store fordele forbundet med, at der i flere sager end hidtil medvirker sagkyndige dommere. De kan give retten en større indsigt og forståelse af en sag, hvilket kan medvirke til, at afgørelserne træffes på et fyldestgørende grundlag. Desuden lagde man vægt på, at nogle sager kan behandles mere effektivt, når der medvirker sagkyndige dommere. Og at sagkyndige dommere kan øge parternes tillid til, at domstolene forstår sagen, hvilket kan styrke respekten for domstolene og de trufne afgørelser.”

Alligevel er det stadig ganske sjældent, at man i byretter og landsretter benytter sig af sagkyndige dommere på trods af, at de fleste bakker op om det. Helle Bertung, der er præsident i Vestre Landsret siger:

”Set fra domstolens synspunkt, mener jeg kun, der er godt at sige om brugen af sagkyndige dommere. Jeg har selv medvirket i et par sager, og jeg har oplevet, at det er en styrke i de afgørelser, hvor der er brug for en specifik faglighed. Jeg synes, det er en klar højnelse af kvaliteten af afgørelsen at bruge både sagkyndige og juridiske dommere i de sager, der kræver det - og jeg har faktisk svært ved at se, at der er nogle ulemper overhovedet,” siger hun og fortsætter:

”Det er jo helt oplagt, at dommere er og skal være generalister, og at verden bliver mere og mere specialiseret og kompliceret. Derfor vil der helt sikkert være situationer, hvor vi dommere har brug for sagkyndige til i de mere komplekse sager at kvalificere de teknisk prægede oplysninger og forsyne os med generel viden om det fag eller den branche, som sagen udspiller sig i,” siger landsretspræsidenten.

Men som sagt. På trods af institutionens alder og generelle anerkendelse er det alligevel ret sjældent, at sagkyndige dommere bliver benyttet i retssalene rundt om i Danmark.

Og det er en af grundene til, at den meddommerdatabase, hvor de sagkyndige dommere optræder, netop har fået en overhaling. Systemet er bl.a. blevet mere finmasket, hvilket skal gøre det lettere at finde sagkyndige dommere med de rette kompetencer.

Landsretspræsidenterne beskikker

Det er de to landsretspræsidenter, der hvert fjerde år beskikker et antal sagkyndige, der de følgende fire år kan udpeges som sagkyndige dommere i henholdsvis Øst- og Vestdanmark.

Clement Salung Petersen, professor i civilproces på Københavns Universitet
Foto: Kristian Brasen

TEMA

Sekretariatschef Ellen Busck Porsbo,
Østre Landsret

Præsident Helle Bertung, Vestre Landsret.
Foto: Kristian Brasen

De sagkyndige indstilles typisk af brancheorganisationer såsom Dansk Industri, Danske Arkitekter og Dansk Socialrådgiverforening.

"Brancheorganisationerne peger på en konkret person, som de mener vil egne sig til at være sagkyndig. Og på baggrund af det beskikker landsretspræsidenterne et passende antal. Selvfølgelig først efter at have tjekket de indstillede i Kriminalregistret," fortæller Ellen Busck Porsbo, der er sekretariatschef i Østre Landsret.

De nye meddommere – hvoraf en del er gengangere – er tiltrådt 1. januar 2019 og sidder i en periode på fire år.

"I forbindelse med at de er blevet beskikket, har vi været i kontakt med dem og bedt dem komme med yderligere oplysninger om deres baggrund og særlige ekspertise. Disse oplysninger har vi så sat ind i databasen," siger Ellen Busck Porsbo.

Der har tidligere været en del kritik af, at meddommerdatabasen var for stormasket, og at det kunne være svært ud fra databasen helt at se, hvor den sagkyndige dommers spidskompetence lå.

"Den kritik har været berettiget. Indenfor de rammer, vi har haft, har vi nu set på, hvordan vi har kunnet dels sørge for, at kompetencerne er bedre beskrevet og også optimeret søgemulighederne," siger hun.

Tre områder

Den sagkyndige dommer fremstår i meddommerdatabasen med et stamkort, hvor personens navn, adresse, titel og cpr-nummer kan ses. I forbindelse med udpegningen er de sagkyndige blevet bedt om at oplyse inden for hvilke hovedområder, områder og underområder, de betragter sig som sagkyndige.

Hvor der tidligere f.eks. stod 'arbejdsret' på stamkortet, er hovedområdet nu suppleret med blandt andet et område om ansettelsesforhold og et underområde, der f.eks. er 'bortvisning'. Det gør det nu muligt at filtrere sig frem til sagkyndige, der har angivet ekspertise inden for bortvisning.

"Meddommerdatabasen er domstolenes interne arbejdsredskab. Vi har ikke som sådan ændret i den, men udnyttet de muligheder, databasen har for kategorisering og søgemuligheder, så den forhåbentlig bliver et bedre redskab for retterne. Vi har gennemgået de enkelte områder og redigeret dem, så de gerne skulle være mere sigende og dermed hjælpe til bedre søgeresultater. Vi har gjort meget ud af at gøre meddommerne opmærksomme på, at de ikke blot skal krydse sig af indenfor en masse områder, men at de kun skal vælge de områder, som de har særlige viden inden for, og dermed gerne begrænse deres markering af hovedområder til maksimalt tre," siger Ellen Busck Porsbo.

"Man kan ikke være god til alting. Og i og med, vi nu har så at sige tvunget de sagkyndige til at tage stilling til hvilke hovedområder, de er bedst til, bør validiteten af basen være bedre."

Gode ideer modtages

Ellen Busck Porsbo opfordrer i øvrigt til at kontakte den relevante landsretspræsident, hvis man ved retterne oplever, at der generelt mangler sagkyndige inden for et særligt område. Forslag til hvordan meddommerdatabasen inden for de eksisterende rammer kan forbedres, modtages også gerne.

"Vi har mulighed for at gå videre til Justitsministeriet, hvis man oplever, at der er fagkundskab, man ikke synes, er godt nok repræsenteret blandt de sagkyndige. Ad den vej kan vi få flere organisationer godkendt til at indstille sagkyndige," siger hun.

FAKTA:

Det er retten, som afgør, om der skal medvirke sagkyndige dommere i en sag.

I princippet kan retten selv tage beslutningen, men sagens parter skal have adgang til at udtale sig om det.

Det er afgørende for beslutningen, at de sagkyndige dommers fagkundskab skønnes af betydning for sagen.

Sagkyndige dommere voterer på lige fod med de juridiske dommere.

Hvervet som sagkyndig dommer er et borgerligt ombud. Man er som udgangspunkt forpligtet til at virke som sagkyndig dommer, hvis man bliver udtaget.

Som udgangspunkt beskikkes dog kun personer, som er indforstået med det. Beskikkelsen sker på baggrund af indstilling foretaget af organisationer, som Justitsministeriet godkender hertil. Beskikkelsen sker for fire år.

Sø- og Handelsretten havde til huse i Erichsens Palæ på Kongens Nytorv i København fra 1892 til 1920. Billedet er venligst udlånt af Sø- og Handelsretten

JURIDISKE DOMMERE DE SAGKYNDIGE GIVER EKSTRA TRYGHED

For juridiske dommere kan brugen af sagkyndige dommere give en ekstra tryghed i komplicerede sager og i sidste ende føre til mere rigtige domme.

Af journalist Trine Baadsgaard

Det er uhyre sjældent, at dommer Niels Feilberg Jørgensen fra Retten i Odense har været dommer i en sag, hvor der har medvirket sagkyndige dommere. Og det ærgrer ham faktisk. "Jeg kan godt lide samarbejdet med andre, der har specialviden. Det giver mig tryghed," siger han.

Og uddyber sit synspunkt:

"I mange typer sager er der fagpersoner, der ved mere end en juridisk dommer. Vi er generalister og kan i princippet det hele, men der er sager, hvor tingene er så komplekse, nicheorienterede eller tekniske, at vi har brug for hjælp."

Han nævner som eksempel en sag, der handlede om international transport og såkaldte transportklausuler. Grundlæggende drejede tvisten sig om, hvornår risikoen for det transporterede gods gik over fra sælgeren til køberen, når

man køber noget i ét land, og får det transporteret til et andet land under anvendelse af en bestemt transportklausul og transportform.

Det var en dansk virksomhed med afdelinger i bl.a. Vietnam, hvor man fra produktionsstedet solgte stålkomponenter til eksport til bl.a. USA. Varerne blev pakket og afsendt fra sælgerens "plads" i Vietnam og blev transporteret fra pladsen i containere leveret af køberen. Transporten fandt sted med lastbil til en bestemt havn i Vietnam og derfra videre med skib til USA. Da containerne ankom til USA og blev åbnet, var der udover stålkomponenter en masse græsfrø i containerne. Toldmyndighederne i USA forlangte, at containerne enten blev sejlet væk eller rengjort af specialister, hvilket kostede en stor sum penge. Spørgsmålet var: Skulle sælgeren eller køberen

Dommer Niels Feilberg Jørgensen, Retten i Odense
Foto: Kristian Brasen

TEMA

FAKTA:

Retsplejerådets betænkning 1401/2001 ligger til grund for bestemmelsen i Retsplejelovens §20 om medvirken af sagkyndige dommere i civile sager ved by- og landsretter. Her er det anført, at der i en række sager er store fordele forbundet med, at rettens juridiske ekspertise suppleres med fagkyndig ekspertise i form af sagkyndige dommere.

Retsplejerådet henviser til, at "sagkyndige meddommere giver retten en større indsigt og forståelse af sagens problemstillinger og medvirker dermed til at afgørelser træffes på et fyldestgørende grundlag, og til at de fleste former for tvistløsning uden for domstolene sker under medvirken af sagkyndige."

Dommer Henrik Twilhøj Vestre Landsret.
Foto: Kristian Brasen

afholde udgiften hertil?

"Jeg tror, det er anden gang i mit 40-årige virke som dommer, at jeg har skullet beskæftige mig med internationale transportklausuler. I den situation var det betryggende at have to kompetente sagkyndige dommere ved min side. Den ene var leder af Dansk Industris transportafdeling, og den anden var direktør for en søfartsskole," fortæller Niels Feilberg Jørgensen og fortsætter:

"De to sagkyndige dommere var med til at få problemerne ned på et plan, hvor det også for mig var til at følge med. En afgørelse har helt klart større vægt, når vi er tre dommere, der i enighed træffer en afgørelse," siger han.

"Jeg tror, det bliver mere rigtige domme, når sagkyndige er involveret – vi rammer så at sige mere indenfor skiven," siger han.

De ved noget, jeg ikke ved

Dommer Anne Bundgaard fra Retten i Nykøbing Falster er enig:

"Det er ikke særlig ofte, vi benytter os af sagkyndige dommere her i Nykøbing Falster, men jeg har haft et par sager,"

fortæller hun.

En af sagerne drejede sig om et skib, der ødelagde en kaj, da det sejlede ud af havnen. Spørgsmålet var, om der var handlet ansvarspådragende.

"Der havde jeg to sø-kyndige med som sagkyndige. Det var rigtig godt, for de vidste noget om at sejle et skib, og det gjorde jeg ikke," siger hun.

"De sagkyndige kan være med til at fastlægge faktum, fordi de kan høre, om det, der bliver forklaret, kan passe med virkeligheden og deres sagkundskab. Det er en kæmpe hjælp og sjovt også, fordi man får sparring med nogen, der kan bidrage," siger Anne Bundgaard.

Betryggende for afgørelsen

I Vestre Landsret har dommer Henrik Twilhøj heller ikke den helt store erfaring med at benytte sagkyndige dommere. Men han har til gengæld gode erfaringer med de sager, hvor de har været involveret.

"Jeg husker et par sager, der begge var anket eller kæret til landsretten fra Sø- og Handelsretten. Den ene sag handlede om en evt. krænkelse af et

byggefirma's konstruktion af et typehus.

De sagkyndige var to arkitekter, der også historisk kunne være med til at pege på, hvordan man havde bygget i mange år. De var begge ret klare i spytet i forhold til, hvad resultatet skulle være, og det var betryggende for den endelige afgørelse," siger han.

"Den anden sag handlede om et produkt, der bruges rigtig meget, når der lægges undertag på parcelhuse. Her var der opstået en tvist om, hvorvidt dette produkt havde en tilstrækkelig såkaldt værkshøjde for at være beskyttet. De sagkyndige var i den sag en arkitekt og en patentekspert. Arkitekten havde branchekendskab, og patenteksperten var skarp på, hvad det kræver for at kunne beskytte et værk. De supplerede hinanden og os juridiske dommere, og det var et godt mix," husker Henrik Twilhøj og slutter med følgende bemærkning:

"Efterfølgende havde vi juridiske dommere en drøftelse om sagen, og vi var alle tre enige om, at forløbet gav anledning til eftertanke om i højere grad at anvende sagkyndige i lignende sager."

Advokat Henrik Frandsen Foto: Kristian Brasen

ADVOKATER

TILBAGEHOLDENDE MED AT ØNSKE SAGKYNDIGE DOMMERE

Ikke alle advokater er bevidste om eller interesserede i muligheden for at anmode retten om, at sagkyndige dommere medvirker til hovedforhandlingen. Advokat Henrik Frandsen bruger det dog meget bevidst.

Af journalist Trine Baadsgaard

For advokat Henrik Frandsen er det altid en overvejelse værd, om det vil tjene hans klients sag at bede om at få inddraget sagkyndige dommere i en byretssag.

"Jeg er bevidst om, at den mulighed er der. Jeg kommer meget i Sø- og Handelsretten, så jeg er vant til at have med sagkyndige at gøre i mine sager.

Når jeg har sager i byretten, er det altid noget, jeg overvejer og tager stilling til," fortæller han og fortsætter:

"I de sager, hvor jeg kan se, at dommeren kan få et problem med at forstå, hvad der er op og ned i sagen, bruger jeg det meget bevidst. Det kan være, hvis det er særlig teknisk, meget branchespecifik

TEMA

Advokat Claus Guldager

eller noget i den retning, og hvor jeg kan se, at det kan blive en udfordring at forklare retten, hvad der er foregået og hvorfor, eller løfte bevisbyrden for en kutyme eller sædvanlig praksis,” fortæller han og fortsætter:

”Her er det guld værd med sagkyndige dommere, som ved, hvordan det foregår i praksis og forhåbentligvis kan vejlede og bibringe de juridiske dommere denne praktiske erfaring og tilgangsvinkel til sagen. Det er en lettelse for mig, som skal procedere sagen og for min klient, at der er en større sikkerhed for, at dommens resultat er mere fagligt funderet og dermed mere rigtig,” siger han.

Skal være i klientens interesse

Henrik Frandsen undrer sig derfor over, at de sagkyndige dommere ikke benyttes mere ofte i by- og landsret, end det er tilfældet.

”Jeg forstår ikke rigtigt, at det ikke forekommer oftere. Det er min erfaring, at det som advokat er noget, man selv skal foreslå. Dommerne foreslår det ikke. Min tanke er, at dommerne typisk ikke har mulighed for at sætte sig tilstrækkeligt ind i sagen på så tidligt et tidspunkt, hvor der tages stilling til, om sagkyndige dommere skal medvirke. Når først sagen skal hovedforhandles, er det for sent at inddrage sagkyndige.”

Og det er bestemt heller ikke i alle sager, Henrik Frandsen anmoder om sagkyndige dommere:

”Det er klart, at jeg som advokat gør mig mine overvejelser, og jeg anmoder selvfølgelig kun om det, hvis jeg kan se, at det er i min klients interesse. Det kan være, når min klient har en interesse i, at sagen ikke bedømmes stringent juridisk, men hvor der er behov for at få mere branchekendskab ind over eller en friere bedømmelse af sagen for at opnå et bestemt udfald. Hvis jeg modsat har en interesse i, at juraen følges stringent og en sagkyndig ikke vil være til min klients fordel, så foreslår jeg det

ikke,” siger han og mindes en konkret sag, hvor det forholdt sig således:

”Jeg husker en sag i Odense, der handlede om transport af gods fra Asien til USA. Godset blev tilbageholdt i USA på grund af fremmedelementer fundet i containerne. Her anmodede jeg om sagkyndige dommere i håb om, at i hvert fald de sagkyndige dommere kunne forstå, at der i praksis kun var ét sted, hvor disse fremmedelementer kunne være kommet ind containerne – da afsender i Asien læssede godset i containerne. At det så ikke lykkedes, er ærgerligt, men det ændrer ikke mit syn på anvendelse af sagkyndige dommere.”

Henrik Frandsen mener, det er mest realistisk, at ønsket om sagkyndige kommer fra advokaterne.

”Advokaterne kender til sagerne langt tidligere end dommerne, og anmodningen skal ske i ordentlig tid for at kunne lade sig gøre,” siger han.

Han kan som procedør også godt lide hovedforhandlinger med sagkyndige dommere.

”Jeg oplever, at der er en anden form for dialog. Juridiske dommere kan godt virke som saltstøtter i retten. De sagkyndige kan man ofte få øjenkontakt med, og de giver tegn, der indikerer, at de lytter osv. Jeg føler, det er lidt mere en dialog, og det giver en god stemning i retssalen – klienterne er også begejstrede bagefter, hvis de har set, at de sagkyndige dommere reagerer, når de gode argumenter føres frem,” siger Henrik Frandsen.

De færreste sager

Advokat Claus Guldager har også en klar holdning til brugen af sagkyndige dommere. Han er tillige næstformand i Advokatrådet og formand for Advokatrådets Procesretsudvalg.

”Min holdning er, at hvis det i en konkret sag giver mening, og hvis man kan finde relevante sagkyndige dommere, så kan

det være en god ide at have dem med. Men det er nok i de færreste sager, at det tjener noget formål,” siger Claus Guldager og uddyber:

”Hvis sagkyndige skal deltage, må man gøre sig nogle overvejelser svarende til dem, der gøres, når en skønsmand skal vælges. UVildighed hos den enkelte er mindst lige så vigtig som den rette sagkundskab. Det skal være trygt og godt at overlade det til et dommerpanel med sagkyndige at få afgjort sagen, og derfor er det ret afgørende, at sagkyndige dommere ikke bare har fagligheden i orden – de skal også være uafhængige. Ellers kan det kompromittere retssikkerheden, og det kan jeg som advokat jo ikke acceptere,” siger han.

Han mener, der i hvert fald er to årsager til, at sagkyndige dommere benyttes så sjældent i civile retssager.

”Den ene – og mest nærliggende – er, at fagkundskab ikke skønnes at være afgørende for en sags afgørelse. Enten fordi sagen oplyses gennem sagkyndige erklæringer, skønsmænd eller lignende, eller fordi det vurderes, at en juridisk dommer kan afgøre sagen uden bistand fra fagkyndige,” siger advokaten og fortsætter:

”Den anden nærliggende årsag er, at parterne og deres advokater ikke tænker over, at der findes denne mulighed. Jeg har aldrig oplevet, at retten har foreslået, at der udmeldes sagkyndige dommere. Jeg har spurgt nogle kollegaer, om de har oplevet det, og alle svarer benægtende.”

Det skal komme fra retten

Claus Guldager mener, at når man som advokat forbereder en sag, bør det være rutine at overveje, om tre juridiske dommere skal afgøre sagen, om der skal afholdes syn og skøn, om der skal indhentes sagkyndige erklæringer, om der skal udmeldes sagkyndige dommere og meget andet.

”For mig vil det være fint, hvis retten – når det er relevant – proaktivt bringer udmeldelse af sagkyndige dommere i forslag under sagens forberedelse. Det er jo trods alt retten, der skal afgøre sagen, og hvis retten vurderer, at det vil være hensigtsmæssigt i en konkret sag, vil involverede advokater og parter formentlig tage dette til efterretning. Retsledelse og proaktiv

Advokat Ulrik Christrup

deltagelse under sagens forberedelse oplever jeg generelt kun som en stor fordel,” siger Claus Guldager.

Aner ikke, hvad du får

Ulrik Christrup er advokat og formand for Retsplejeudvalget hos Danske Advokater. Han er ikke så begejstret for brugen af sagkyndige dommere i by- og landsretter:

”Jeg fører mange retssager, hvor sagkyndige vurderinger er af betydning. Men jeg holder mig som regel til brugen af syn og skøn ved de almindelige domstole. Syn og skøn har nogle klare fordele, som jeg ikke synes sagkyndige dommere har. For det første får du den sagkyndige vurdering allerede under forberedelsen af retssagen, så det er muligt at stille de supplerende spørgsmål, som den sagkyndige vurdering måtte give anledning til. Når den sagkyndige vurdering foreligger allerede under forberedelsen af retssagen, ved du ofte med stor sandsynlighed, hvordan sagen vil falde ud. Der er derfor mulighed for at opnå en forligsmæssig løsning af sagen allerede under forberedelsen af retssagen, hvis skønserklæringen giver grundlag herfor, siger han og supplerer:

”Problemet med at bruge sagkyndige dommere er, at du ikke aner, hvad den sagkyndige vurdering er, før dommen er blevet afsagt. Den eneste mulighed for at imødegå den sagkyndige vurdering er derfor efterfølgende at anke dommen.”

”Selvfølgelig kan det fungere. Det gør det jo bl.a. i Sø- og Handelsretten. Og der kan være enkelte sager, der egner sig til formålet, men det er ikke umiddelbart min holdning, at det gælder mange,” slutter Ulrik Christrup.

Præsident ved Sø- og Handelsretten
Ole Græsbøll Olesen

TEMA

Tidligere præsident Henrik Rothe

Vicepræsident Mads Bundgaard Larsen

SØ- OG HANDELSRETTE

ALTID SAGKYNDIGE DOMMERE PÅ BÆNKEN

Siden 1861 har Sø- og Handelsretten fungeret i hjertet af København. Retten behandler primært tvister indenfor det sø- og handelsretlige område og altid med sagkyndige dommere.

Af journalist Trine Baadsgaard

Når den tidligere præsident for Sø- og Handelsretten Henrik Rothe skal illustrere fordelene ved brugen af sagkyndige dommere, plejer han at nævne en bestemt sag: Den handler om Difko – et selskab, der solgte skibsinvesteringsprojekter.

Sagen handlede om et skib i Singapore, der blev købt og udbudt i anparter til private og professionelle investorer. Anparterne blev solgt på baggrund af et prospekt, der beskrev skibet og dets formåen. Desværre kom skibet aldrig ud at sejle, fordi det var i så dårlig stand, og det endte med at blive hugget op.

Skibet blev udsat for en såkaldt surveyer, men da denne blev afhørt i retten, kom han til kort på grund af de sagkyndige dommere. Det var bl.a. maskinmestre, der spurgte ind til en række detaljer om skibets motor og logbogen, som surveyeren ikke kunne svare på.

"Da syn- og skønsmanden gik ud af døren, stod det lysende klart, at den var helt gal. Der blev afsagt dom i sagen, der slog fast, at hele projektsummen skulle tilbagebetales. At skibet var så groft misligholdt, at det aldrig ville være kommet ud at sejle.

De juridiske dommere var aldrig kommet frem til det, hvis ikke de sagkyndige dommere havde spurgt ind til en række detaljer," siger han og fortsætter:

"Det er min grundlæggende opfattelse, at anvendelsen af sagkyndige dommere er værdifuld. I langt de fleste sager, hvor erhvervsvirksomheder er involveret, kan de tilføre retten nye og nødvendige kompetencer. Jeg tror, det er i domstolens interesse, for der er næppe tvivl om, at øget brug af sagkyndige vil øge erhvervslivets tillid til de afgørelser, som træffes," siger Henrik Rothe.

Tillid til folk på bænken

Siden 2015 har Mads Bundgaard Larsen været vicepræsident i Sø- og Handelsretten. Han er også meget begejstret for rettens brug af sagkyndige.

"Der er groft sagt to sider af det. Den side handler om, at vi skal levere et produkt, der er så godt som muligt. Det betyder selvfølgelig, at vi skal forstå de sager og de problemstillinger, vi

FAKTA:

Sø- og Handelsretten er en domstol i København, der behandler handelssager og søsager samt visse immaterielretlige sager, hvor domstolens kompetence er landsdækkende. Det er borgerlige sager, der kræver behandling af sagkyndige.

Sø- og Handelsretten består af en præsident, to vicepræsidenter, to dommere og et antal sagkyndige. Domstolen blev oprettet ved lov i 1861.

behandler. Vi skal forstå, hvad det er, folk siger til os - også når det omhandler komplicerede sager indenfor søfart, patent- og konkurrenceret. Ofte taler parterne et andet fagsprog end os, og det skal vi være sikre på at forstå," siger han og fortsætter:

"Den anden side handler om, at folk skal have tillid til os, og at der skal stå respekt om os. Det opnår man selvfølgelig først og fremmest ved at levere et godt produkt, men også ved at folk kan genkende og har tillid til de folk, der sidder på bænken," siger han og uddyber:

"Når folk går hjem efter af have fået afgjort deres sag, så skal de have en fornemmelse af, at dommerne har hørt og forstået tvisten. Det kan godt være, de ikke er tilfredse med afgørelsen, men de skal have tillid til dem, der har truffet den," siger han.

Taknemmelig for sagkyndige

Mads Bundgaard Larsen har for nylig været dommer i en sag, der netop er afgjort i Højesteret – med samme udfald som i Sø- og Handelsretten. Den handlede kort fortalt om en keramikker på den ene side og Coop på den anden siden. På en del af Coops emballage var keramikkerens skål afbilledet, uden at han havde givet tilladelse til det. Det var han utilfreds med.

"Vi satte retten med en person fra detailbranchen, der vidste noget om de rutiner og vaner, man har her, og en der havde en designmæssig baggrund. På den måde var begge fagkunders repræsenteret, og det gav en god og bred diskussion af parternes synspunkter," fortæller han.

De næste par uger skal Mads Bundgaard Larsen sidde som dommer i en stor patentsag indenfor medicinområdet, der omhandler biologiske og kemiske forbindelser.

"Der er store interesser involveret, og det er vældig kompliceret, så her er jeg også meget taknemmelig for at have en kemiker og en lægevidenskabelig sagkyndig ved min side."

Mads Bundgaard Larsen kan kun opfordre sine kolleger i by- og landsretter at benytte sagkyndige noget mere.

"Domstolene er og skal til dels være et konservativt system. På den anden side synes jeg, at man som domstol og dommer skal stole nok på sig selv og sin egen faglighed til at invitere andre relevante faggrupper med ind i voteringslokalet. De gælder bare om at kaste sig ud i det, for det giver virkelig noget værdi," siger han.

Giver absolut mening

Den 1. februar tiltrådte den nye præsident for Sø- og Handelsretten. Han hedder Ole Græsbøll Olesen og kommer fra en stilling som dommer i Østre Landsret. Særligt som voldgiftsdommer i Byggevoldgiften har han en del erfaring med brug af sagkyndige.

"Et af særkenderne ved Sø- og Handelsretten er jo brug af sagkyndige. Da jeg har en del byggevoldgiftsager, er jeg ret fortrolig med dette, og det er ikke noget, der forekommer nyt for mig," siger han og fortsætter:

"Brugen af sagkyndige dommere giver absolut mening i de sager, der er egnede til det. Sagkyndige kan give den faglige indsigt, som de juridiske dommere ikke er i besiddelse af, og jeg ser stort set ikke nogen ulemper ved det."

"Jeg har kun oplevet et godt samarbejde med de sagkyndige, og det er min opfattelse, at man kan opnå et for parterne bedre og mere forståeligt resultat, end man selv ville være nået frem til," siger han.

SAGKYNDIGE

VI KAN BIDRAGE TIL MERE RIGTIGE AFGØRELSE

Sagkyndige dommere er glade for at medvirke i retssager og mener, de kan bidrage til en mere rigtig afgørelse i sager, hvor branchekendskab og teknisk indsigt højner oplysningsniveauet.

TEMA:

Af journalist Trine Baadsgaard

For Peter Kim Jensen er det tydeligt, at han som patentekspert kan bidrage med viden i sager, der kan være teknisk vanskelige.

"Det er næsten altid en god og lærerig proces for både os sagkyndige og de juridiske dommere. Det er et samarbejde og en dialog, hvor vi sammen bliver bedre," siger Peter Kim Jensen, der i de sidste 10 år har været sagkyndig dommer en del gange i Sø- og Handelsretten.

Oprindelig er han uddannet civilingeniør fra DTU indenfor maskinområdet og har siden arbejdet som patentretseksperter i 30 år.

MILLIARDER PÅ SPIL I SAG OM BOREPLATFORM

Peter Kim Jensen husker bl.a. en stor sag om en boreplatform. Her var der risiko for at platformen ville lække olie og i værste fald kunne udgøre en fare for de ansatte. Der var både forsikringsret og erstatningsret inde over, og beløbet, der var på spil, var adskillige milliarder.

"Her var det nødvendigt for de juridiske dommere at have sagkyndige at støtte sig til for at forstå, hvad det var, der blev sagt om, hvordan en boreplatform fungerer. Det kunne jeg og min tekniske kollega bibringe," fortæller han.

Peter Kim Jensen har også være involveret i en række mindre sager. Blandt andet om en bestemt brugsmodel, foldet af metalplader, var gyldig.

"Her var det mit kendskab til patentlovgivningen, der var med til at fokusere på, hvorvidt det patent, de havde, var gyldigt eller ej," siger han.

"Jeg synes, det er spændende at være involveret i retssager på den anden side af bordet. Det er meningsfuldt at se, hvordan hele systemet fungerer og fornemme, at man med sin viden, kan være med til at hjælpe den dømmende magt," siger han.

PRAKTISK OG DAGLIGDAGS SAMMENHÆNG

Michael Svane er selv jurist, men er nu branchedirektør i Dansk Industris afdeling for transport. Det er i den sidstnævnte egen-skab, at han jævnligt optræder som sagkyndig dommer.

"Jeg oplever det som meget positivt, at vores faglighed og sagkundskab kan bidrage til at sætte den retlige tvist ind i en praktisk og dagligdags sammenhæng," siger han og fortsætter:

"Med vores sagkundskab kan vi stille spørgsmål til parterne, som ikke umiddelbart er oplagte for den juridiske dommer. Det er om end ikke altafgørende, så kan det i hvert fald bidrage til, at man lander på den rigtige afgørelse."

Desværre oplever Michael Svane ikke, at brugen af sagkyndige dommere bliver brugt nok i de almindelige retter.

"Jeg har vel været med i et par sager, og det er synd og skam. For når det er relevant, så synes jeg, det fungerer godt," siger han.

TÆTTERE PÅ CENTRUM AF MÅLSKIVEN

I november var Ole Dreyer fra Ole Dreyer Arkitekter sagkyndig i en større todages retssag, der handlede om ophavsretten til bestemte komponenter.

"Det var en meget nørdet og teknisk vanskelig sag. Udover de to juridiske dommere, var vi to sagkyndige: En der vidste noget om ophavsret og plagiater og jeg som arkitekt og teknisk sagkyndig. Nogle gange bliver det så teknisk kompliceret og indforstået, at det kan være svært for den juridiske dommer at overskue og forstå, hvad der bliver sagt. Og advokaterne ved det heller ikke altid," siger han.

Ole Dreyer nævner en tvist om eventuelle udbedringsomkostninger i forbindelse med en byggesag:

"Den ene part påstår måske, at de koster 300.000 kr. Den anden, at det drejer sig om 80.000 kr. Som teknisk faglig dommer ved man nogenlunde, hvad tingene koster, og kan dermed være med til at klæde dommeren på, og på den måde bliver dommen mere rigtig," siger han og fortsætter:

"Jeg kan se i byggesager, som er det, jeg har forstand på, at da rammer vi tættere på centrum af målskiven både i forhold

Ekspert i patentret Peter Kim Jensen Foto: Kristian Brasen

til de teknisk faglige spørgsmål og evt. udbedringsomkostninger. Og det må jo altid være ambitionen," siger han.

HØJNER VIDENSNIVEAUET

Erik Müller er Senior Patent Consultant hos Danfoss. Han er uddannet fysiker og har arbejdet med patenter de sidste 20 år. Han er udpeget som sagkyndig dommer af Dansk Industris Patentagentforening.

Senest har han medvirket i en række meget forskellige sager. En sag, som involverede en brugsmodel på undertags-opstrammere. En patentkrænkelser i forbindelse med udstyr til

sortering af betonsten. Og en konflikt om software til annoncering på internettet.

"Det kan være komplicerede sager, og jeg synes helt klart, at min spidskompetence, der ligger omkring de patentrelaterede spørgsmål, er med til at højne vidensniveauet. Patentlovgivningen er præget af stor kompleksitet, og det kan kombineret med teknologi være en udfordrende cocktail. I den type sager er det min fornemmelse, at jeg kan komme med væsentlige bidrag til at lande en retssag på en måde, så de patentmæssige aspekter har fået den vægtning, de skulle have," siger han.

TEMA

INDSTILLING AF SAGKYNDIGE

De indstillingsberettigede organisationer tæller bl.a.:

Arkitektforeningen, Dansk Byggeri, Dansk Detail, Dansk Erhverv, DI, Dansk IT, Danske designere, FDM, HK, Horesta, Søfartens Ledere

Højesteretsdommer Oliver Talevski tiltræder som ny formand for Dommerudnævnelsesrådet. Han vil arbejde for, at det både er retskafne mennesker og de dygtigste jurister, der rekrutteres til dommerstillinger, så den høje tillid til de danske domstole bevares.

FORMANDSSKIFTE

EN VIGTIG SAMFUNDSOPGAVE

Af journalist Lone Schrøder Jeppesen

Posten som ny formand for Dommerudnævnelsesrådet er et ønskejob for højesteretsdommer Oliver Talevski. Han er i forvejen formand for Procesbevillingsnævnet, men var ikke i tvivl, da han fik tilbuddet om at sidde for bordenden i rådet.

”Det er en meget vigtig samfundsopgave. Dommere har adgang til at træffe beslutninger, der er meget indgribende i menneskers liv, og de er som udgangspunkt beskyttet mod afskedigelse, indtil de skal pensioneres. Derfor skal det være de rigtige personer, der udpeges til dommerhvervet,” siger Oliver Talevski, der afløste den nuværende formand højesteretsdommer Vibeke Rønne den 1. marts 2019.

De bedst kvalificerede

Oliver Talevski vil som formand have fokus på Dommerudnævnelsesrådets bundne opgaver - nemlig at rådet på bedste vis lever op til målsætningen om, at rekruttering af

dommere skal ske ud fra en samlet vurdering af ansøgernes juridiske og personlige kvalifikationer, bredden i deres erfaringsgrundlag, og at domstolene bør have dommere med forskellig juridisk erhvervsbaggrund.

”Jeg vil bl.a. lægge vægt på, at det er retskafne personer og de fagligt set dygtigste jurister, der udnævnes til dommere. Gennem udpegning af de rigtige personer kan jeg forhåbentlig bidrage til at opretholde den høje tillid til de danske domstole,” uddyber han.

”Jeg vil tilgå opgaven som formand med ydmyghed og respekt for rådet som institution.”

Højesteretsdommer Oliver Talevski, ny formand for Dommerudnævnelsesrådet.
Foto: Kristian Brasen

OLIVER TALEVSKI, NY FORMAND FOR DOMMERUDNÆVNELSESRÅDET

54 år.
Cand.jur. fra Københavns Universitet, 1986.
LL.M. (Master of Laws), Cambridge University, 1988.

CV:

Dommer i Højesteret, 2011-
Landsdommer i Østre Landsret, 2001-2010.
Kontorchef, Justitsministeriets Lovafdeling, 1996-2001.
Fuldmægtig i Justitsministeriet, 1986-1987, 1988-1990, 1991-1993, 1994-1996.
Anklager hos Statsadvokaten for København, 1994-1995.
Advokat hos Kammeradvokaten, 1993.
Dommerfuldmægtig ved Retten i Holstebro, 1990-1991.
Politifuldmægtig ved Gladsaxe Politi, 1988-1989.
Dommerfuldmægtig ved Retten på Frederiksberg, 1986-1987

Hverv:
Formand for Procesbevillingsnævnet, 2018-
Næstformand i Arbejdsretten, 2014-
Næstformand i Offentlighedskommissionen, 2003-2005..

Privat er Oliver Talevski gift med Kirsten Talevski. De bor på Frederiksberg, og sammen har de en datter på 22 år. Fritiden bliver brugt på kunst, musik og ikke mindst sport. Han er fodboldentusiast, og han kobler af, når han følger Real Madrid i Champions League på tv.

Erfaren og teoretisk stærk

Dommerudnævnelsesrådets nye formand byder selv ind med mange års praktisk erfaring og teoretisk viden om det danske domstolssystem. Han har været dommerfuldmægtig, virket som advokat og anklager og har ad flere omgange arbejdet i Justitsministeriet som fuldmægtig og senest som kontorchef. Han blev udnævnt til landsdommer i 2001 og højesteretsdommer i 2010.

Oliver Talevski er bl.a. medforfatter og redaktør på bogen ”Kommenteret Retsplejelov”, og han har tidligere undervist i retslære ved Københavns Universitet.

Inkluderende formandsstil

Engagement, respekt for rådets arbejde og ikke mindst inddragelse bliver en ledetråd i Oliver Talevskis formandsstil. Han opfatter arbejdet i rådet som et teamwork, for det er ikke kun ham, men medlemmerne, der skal sætte et aftryk.

”Jeg lægger vægt på, at alle medlemmer får mulighed for at sige deres mening, så vi kan træffe de rigtige afgørelser på et oplyst grundlag. Der skal så vidt muligt være enighed om resultaterne. Jeg ser meget frem til samarbejdet både med rådets medlemmer og med sekretariatet,” siger Oliver Talevski, der er beskikket for en fireårig periode.

DOMMER-UDNÆVNELSESRÅDET

- Dommerudnævnelsesrådet afgiver indstillinger til justitsministeren om besættelse af alle dommerstillinger dog undtagen stillingen som præsident i Højesteret.
- Rådet blev oprettet i 1998 som led i en reform af Danmarks Domstole. Formålet var at opnå en bredere rekruttering foruden en åben og mere gennemsigtig procedure for udnævnelse af dommere. Målet er at sikre, at dommeres erfaringsgrundlag på alle niveauer i domstolssystemet bliver mere alsidigt, og derfor skal kvalificerede ansøgere med en anden erhvervsbaggrund end den traditionelle dommerkarriere have større mulighed for at blive dommere.
- Rådets i alt seks medlemmer beskikkes af justitsministeren for en periode på fire år. Dommerudnævnelsesrådet er et uafhængigt råd, der organisatorisk hverken er tilknyttet Domstolsstyrelsen eller Justitsministeriet. Domstolsstyrelsen er sekretariat for rådet, og her forberedes de ansøgningssager, som rådet skal behandle. Rådet holder møde en gang om måneden.

Lederuddannelse Foto: Colourbox

LEDERE LÆRER AT LYKKES MED LEDELSE

Startskuddet til en ny ambitiøs uddannelse for ledere ved retterne har lydt. Frem til slutningen af 2020 tilbydes samtlige ledere ved Danmarks Domstole at deltage i to overbygningsmoduler udover et grundmodul. De første deltagere er kommet hjem med nye indsigter og teknikker foruden grundlaget for både et fælles sprog og større ensartethed i ledelsen ved retterne.

Af journalist Dorthe Studsgarth

NY LEDERUDDANNELSE

Administrationschef Michelle Sander (i rødt) holder ledermøde ved Retten i Lyngby. Foto: Dorthe Studsgarth

Nye krav fra samfundet giver nye roller og opgaver i retterne og dermed et stigende behov for aktiv ledelse. Derfor er der etableret en lederuddannelse ved Danmarks Domstole, der gør lederne i stand til at følge med udviklingen ved at udstyre dem med relevante, opdaterede ledelseskompeter.

Uddannelsesmodulerne – og de cases der bruges på dem – er skræddersyet for at passe til hverdagen og virkeligheden i retterne. Alt i alt skal uddannelsen være med til at fremtidssikre en høj kvalitet ved domstolene.

Inspiration og værktøjer

Forud for etableringen af uddannelsen blev der indsamlet viden om de faktiske og praktiske ledelsesmæssige udfordringer i retterne. Omtrent halvdelen af domstolenes ledere besvarede interviews, hvor de selv beskrev deres behov for løft. Nogle ledere nævnte, at de savnede formel ledertræning, fx hvis de før domstolsreformen i 2007 var ledere i en ret med få sager og medarbejdere. Andre ytrede bl.a. ønske om redskaber til at prioritere tid til ledelse ved siden af driftsopgaver, eller de efterlyste inspiration og tidssvarende opdaterede værktøjer til at påtage sig mere lederansvar – også i svære situationer.

Udviklingspotentiale

Michelle Sander, der er administrationschef ved Retten i Lyngby, deltog i grundmodul i efteråret. Hun har solid erfaring som leder og kendte i forvejen de teorier, hun blev præsenteret for.

”Det har været givtigt at tage sig tid til at tænke og diskutere visioner og udviklingspotentiale.”

Administrationschef Michelle Sander, Retten i Lyngby

”Jeg har kunnet bruge genopfriskningen af teorierne til at kigge på, hvor jeg befinder mig lige nu i min lederrolle, og hvordan jeg kan udvikle mig og prioritere ledelse i hverdagen. Det har været givtigt at tage sig tid til at tænke og diskutere visioner og udviklingspotentiale. Men jeg kunne ønske, at alle i ledergruppen havde været afsted indenfor en kortere tidsperiode,” siger hun og uddyber:

”Så havde vi kunne implementere, det vi har gennemgået på én gang. Nu kommer vi til at vente, til alle har været afsted i løbet af foråret.”

Direkte anvendeligt

På overbygningsmodulerne vil lederne blive blandet, når de efter interesser og behov – og i samråd med deres retspræsident – vælger to overbygningsmoduler. Men på grundmodulerne har lederne været delt op i en gruppe for administrations- og sekretariatschefer og en gruppe for afdelingsledere og funktionschefer.

Helle Bertung, retspræsident i Vestre Landsret, er en af de syv repræsentanter for retterne, der sidder referencegruppen for lederuddannelsen. Hun fortæller, at referencegruppen drøftede fordele og ulemper ved at opdele den enkelte rets ledergruppe på to grundmoduler, og at man samlet fandt det mest hensigtsmæssigt med en opdeling, bl.a. fordi de grundlæggende lederudfordringer, man møder, afhænger af ens funktion. "Det er vigtigt, at uddannelsen er praksisnær, så det, man får med hjem, er direkte anvendeligt i det lederjob, man har," siger hun.

Overbygningsmodulerne fokuserer på kommunikation, strategisk eksekvering, medarbejderudvikling, ledelsøkonomi, coaching, social kapital og ledelsesteam.

"Det er vigtigt, at uddannelsen er praksisnær, så det, man får med hjem, er direkte anvendeligt i det lederjob, man har."

Præsident og medlem af referencegruppen Helle Bertung, Vestre Landsret

"På uddannelsen lærte vi at skabe nogle nye gode processer fx omkring problemløsning, som vi efterfølgende trænede på cases fra virkeligheden i et trygt miljø."

Funktionschef Tonni L. Ochwat, Retten i Hjørring

Trygt miljø

Tonni L. Ochwat, funktionschef ved Retten i Hjørring, glæder sig især over at have fået et fælles ledelsessprog. Han understreger, at han har dygtige kollegaer i Retten i Hjørring, og at man her bruger hinanden i ledelsesmæssige spørgsmål i hverdagen.

"Men på uddannelsen lærte vi at skabe nogle nye gode processer fx omkring problemløsning, som vi efterfølgende trænede på cases fra virkeligheden i et trygt miljø. Det har jeg været glad for at komme hjem med," fortæller han.

Arkivfoto

VI ARBEJDER VIDERE PÅ EN SUCCES

I maj 2018 blev Bedste Praksis version 2.0. søsat for at udvikle det oprindelige program fra 2003 til nogle af de udfordringer, retterne står overfor i dag.

Af Lars Winge

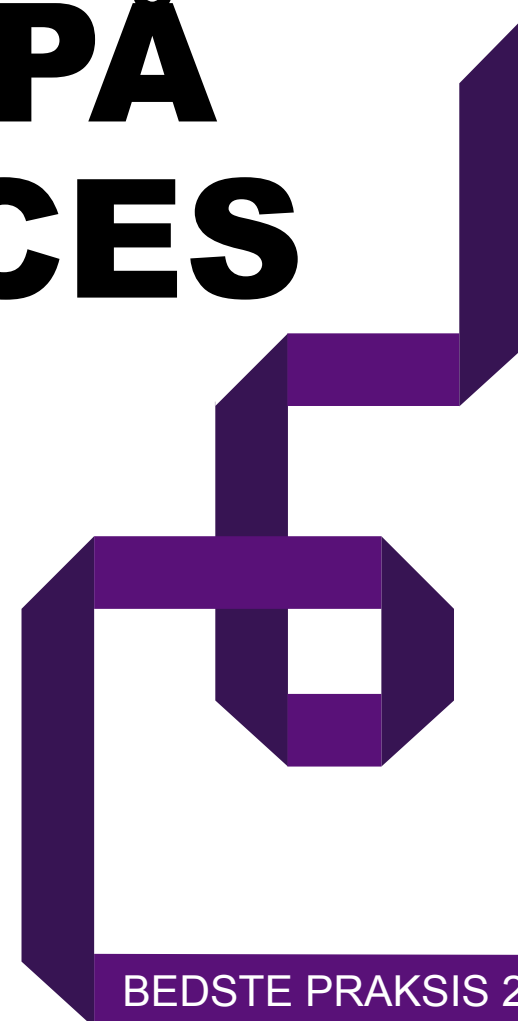
Det er mere end 15 år siden, at Bedste Praksis blev lanceret af idémanden bag, landsretspræsident Bent Carlsen. Siden har meget ændret sig. Sidste år blev det besluttet at videreudvikle Bedste Praksis til en version 2.0, som skal tage Bedste Praksis ind i en langt mere digital og borgerfokuseret verden, end da første version af programmet blev startet op.

Det var byretsdommer Elsebeth Frigast Larsen, som overtog ledelsen af Bedste Praksis Teamet i slutningen af 2017, som så et behov for at udvikle en 2.0-version. Og hun mener, at programmet står på et stærkt fundament:

"Hvis jeg og teamet selv skal sige det, så var Bedste Praksis første version en stor succes. Dengang var kerneopgaven kvalitet og ensartede arbejdsgange. Det er den sådan set også i version 2.0. Men Bedste Praksis er nødt til at tilpasse sig udviklingen i samfundet, som er gået hurtigt de senere år. Arbejdsgangene ved retterne er i dag meget anderledes end for blot få år siden. For eksempel er der nu fuldstændig digital sagsbehandling i de civile sager. Samtidig er der ved domstolene kommet endnu mere fokus på borgerne," uddyber hun.

Elsebeth Frigast Larsen fremhæver straffesagskædeprojektet som et godt eksempel på det øgede borgerfokus. Her beder man politi, anklagemyndighed, domstole og kriminalforsorgen om at se på sagen med borgerens briller, uanset om borgeren er tiltalt, vidne eller forurettet. De nye familieretter er et andet eksempel. Her skal familieretten og Familieretshuset skabe samlede, helhedsorienterede løsninger for hele familien med barnet i centrum.

I forhold til det oprindelige program er fokus i 2.0 derfor rettet mere direkte på retternes brugere samt ensartethed og løsninger i fuldstændig digital sagsbehandling.

Bent Carlsen og Elsebeth Frigast Larsen til workshop om udvikling af Bedste Praksis. Foto: Søren Christensen Boss

Workshop om udvikling af Bedste Praksis. Foto: Søren Christensen Boss

Det er helt centralt for programmet at finde bedste praksis sammen med retterne. Det er vigtigt, at løsningerne følger princippet 'hjælp til selvhjælp', så retterne med nye værktøjer og hjælp fra Bedste Praksis Teamet selv tager ansvar for og ejerskab til løsningen. I version 2.0. er der ligeledes yderligere fokus på at måle indsatsen samt skabe merværdi med bl.a. involvering af både jurister og kontorfunktionærer.

Håndholdt implementering

Løsningerne for bedste praksis vil blive udviklet i tæt samarbejde med retterne med en såkaldt håndholdt implementering, hvor praksis bliver tilpasset de enkelte retter.

"Metoden med at finde bedste praksis på et sagsområde betyder ikke, at vi kommer og presser en rigid løsning ned over hovedet på retterne. Vi vil have fokus på at skabe ejerskab til forandringen hos de medarbejdere, som skal arbejde med løsningerne i praksis," forklarer lederen af Bedste Praksis.

Et eksempel er projekt VVV-sager (vold, voldtægt og våben), hvor Bedste Praksis har til opgave at hjælpe retterne med at nå deres mål. Projektet har udvalgt seks retter ud fra forskellige

forhold fx høj målopfyldelse, ændret målopfyldelse eller godt samarbejde med deres anklagemyndighed. Hos hver af de udvalgte retter har teamet kortlagt processen i en VVV-sag fra modtagelse til afsendelse af dom. Teamet har analyseret de samlede data og lavet et udkast til en bedste praksis, som blev testet med retterne på en workshop i marts.

Et Bedste Praksis 2.0-projekt kan starte med, at der er spottet et behov i et sagsområde hos retterne, hvor en bedste

praksis vil skabe stor værdi. Det kan også – som hidtil – ske ved at en ret beder om et projekt, en Bedste Praksis-dag eller et servicetjek. Bedste Praksis 2.0 kontakter efterfølgende rettens ledelse og holder et planlægningsmøde, hvor de skitserer muligheder og evt. foretager værdiberegninger af forskellige målsætninger. Her afklares også mål, forløb, workshops m.m. sammen med retterne.

BEDSTE PRAKSIS TEAMET

- Bedste Praksis 2.0 teamet består i dag af fem konsulenter, hvoraf fire kommer fra retterne: Inge Lise Nørris Nielsen, Lene Poulsen, Stine Stewart og Elsebeth Frigast Larsen. Teamets femte konsulent, Merete Hartmann-Petersen, kommer fra Ankestyrelsens Lean-afdeling.
- Tre af konsulenterne er jurister og to er kontorfunktionærer.
- Teamets leder Elsebeth Frigast Larsen er dommer ved retten i Næstved.
- Teamets faglige kompetencer er i 2018 blevet udviklet dels med tilførsel af Merete Hartmann-Petersen fra Ankestyrelsen og dels med en Leanuddannelse, en lederuddannelse, to Masterclass-uddannelser i driftsoptimering og senere i år en Master i positiv psykologi.
- Du kan skrive til Bedste Praksis på bedstepraksis@domstolsstyrelsen.dk

Mange medarbejdere ved retterne udfører opgaver, som omverdenen kun sjældent hører om, men som har stor betydning for, at retten fungerer. I dette og kommende numre af Retten Rundt giver vi ordet til disse medarbejdere.

Tekst og foto: Dorthe Studsgarth

MØD MEDARBEJDERNE

DANIEL CESAR

29 år
Dommerfuldmægtig
Retten i Hillerød
Ansæt siden 1. oktober 2018
Tidligere Horten Advokater

AT SE OG HØRE BORGERNE

Her vil jeg gerne arbejde, det er en god arbejdsplads, tænkte jeg, da jeg gik herfra efter at have været til samtale. Her er nogle dygtige, ansvarlige mennesker, som jeg kan lære en masse af. Heldigvis fik jeg jobbet, og i de næste par år er jeg uddannelsesfuldmægtig her ved retten. Jeg havde været nogle år i advokatbranchen og ønskede at skifte den forretningsmæssige indstilling til juraen ud med en mere samfundsorienteret tilgang.

Mit job indebærer, at jeg træffer afgørelser, der har stor betydning for folks liv. Derfor er det vigtigt for mig, at borgerne oplever at blive set og hørt. Jeg vil gerne være med til at sørge for, at systemet forstår dem den ene gang, de statistisk set er i kontakt med domstolene.

Jeg bliver hele tiden kastet ud i noget nyt og gerne på dybt vand. Men jeg er aldrig helt alene i bassinet. Der er altid nogen at spørge og masser af vidensdeling generelt. Indtil nu har min chef overværet en del af mine fogedsager og har givet mig feedback bagefter.

I øjeblikket er jeg tre dage om ugen i fogedretten, og de to andre dage arbejder jeg med civil- og straffesager. Fordi jeg sidder med så mange forskellige typer sager, skal jeg konstant sætte mig ind i nye ting. Derfor må jeg hele tiden forberede mig virkelig grundigt og gøre mig ekstra umage for at være skarp på en sag. De mange udfordringer betyder dels, at jeg oplever at have et superspændende og sjovt job, og dels at jeg hele tiden lærer nye sider af arbejdet ved domstolene.

MICHELLA LUND DAHM

31 år
Sikkerheds- og servicemedarbejder
Københavns Byret
Ansæt siden 1. februar 2018
Tidligere smørrebrødsjomfru

VÅGEN OG VENLIG

Vi er bevidst venlige, og når borgerne kommer ind, siger vi: *Velkommen, hvor skal du hen?* Dels fordi vi også fungerer som servicemedarbejdere, men også for at undgå at ophidse folk. I forvejen er de måske nervøse eller irriterede. Men selvom vi smiler, kan du tro, vi er vågne, når vi fx gennemsøger dametasker og rygsække for metal og glas. Der er typisk metal i fx sikkerhedssko og i turbaner, hvor der sidder en stor nål. I bæltet er der ofte metalspænder, og så må vi bede folk om at tage bæltet af. Mange svarer, *så taber jeg bukserne*, men det har jeg nu aldrig oplevet.

Håndskanneren bruger vi til at afsøge folks kroppe for metal. De første 200 gange syntes jeg, at det var grænseoverskridende, men efterhånden har jeg vænnet mig til det. Vi gennemlyser også folks poser og tasker, og på en skærm holder vi øje med, om de har våben med. Har de en lille

neglesaks eller noget glas med, bliver det konfiskeret. Jeg er aldrig bange eller utryg, for jeg ved, at politiet møder lynhurtigt og talstærkt op, hvis vi slår alarm.

Jeg er stolt af mit arbejde for Danmarks Domstole, og jeg kan godt lide min uniform. Jeg synes egentlig, den er ret feminin, og jeg oplever, at den giver respekt fra omgivelserne. Når jeg står ved byrettens indgang på Frederiksberggade på Strøget, er der mange turister, der spørger mig om vej, fordi jeg ligner en, der ved noget.

Der er ikke to dage, der ens, og jeg har det rigtig godt med mine kollegaer.

Når jeg bliver mere erfaren, kan jeg blive vagtmester, hvor jeg får tildelt en retssag, som jeg følger fra start til slut. Her har man bl.a. ansvaret for at få domsmænd og tilhørere ind og ud af retssalen og skal sørge for kaffe, papir og udluftning. Man er så og sige den, der kører showet.

MINRETSSAG.DK ER BLEVET VÆSENTLIG HURTIGERE

Af Lars Winge

Med fire af 14 tiltag gennemført er der sket markante forbedringer af svartiderne på minretssag.dk og Civilsystemet. Systemets hastighed har således fået et godt nøk opad og er i dag mange gange hurtigere end i de problematiske måneder i juli og efteråret 2018. Forbedringerne kom i løbet af december og har holdt i de første måneder af 2019.

"Det var stærkt utilfredsstillende både for eksterne brugere og vores kolleger ved retterne at arbejde i et langsomt system. Derfor satte vi hurtigt ind for at få analyseret og løst problemet med hastigheden, som dog viste sig at være temmelig kompliceret," siger it-driftschef Michael Kalmberg.

Domstolsstyrelsen har i årets første måneder fået tilbagemeldingerne både internt fra retterne og eksterne brugere om, at de har oplevet klare forbedringer med systemet. Styrelsens egne målinger på systemet bekræfter den positive effekt.

"Vi er godt tilfredse med, at den hidtidige indsats virker. Desværre er der ingen garanti for, at der ikke kan opstå problemer igen. Men vi lover at fortsætte arbejdet med at stabilisere systemet, og gør alt hvad vi kan," siger it-driftschefen.

En af tiltagene er optimering af systemets interne

IT-driftschef Michael Kalmberg.

oprydning af data. Funktionen gjorde systemet meget langsomt, især når der var mange brugere. Udover en målrettet indsats for at løse de tekniske problemer har der også været en massiv indsats med hjælp og support til brugerne. Der har været stort fokus på kommunikation om systemets drift samt mere konkrete værktøjer og anbefalinger til, hvordan brugerne kan mindske systemets gener.

Arbejdet med stabiliseringsplanen fortsætter frem til sommeren 2019. Herefter vil Domsstyrelsen samle op på erfaringerne og tage stilling til eventuel videreudvikling af systemet. Det betyder, at al videreudvikling af systemet er sat på hold, og at der således ikke forventes at blive rullet ny funktionalitet ud i 2019.

MINRETSSAG.DK/CIVILSYSTEMET

- Formålet med selvbetjeningsløsningen er smidige arbejds- og sagsgange for civilsager for borgere og professionelle.
- Systemet blev testet i to pilotretter gennem et år, før det blev rullet ud i resten af landet.
- Efterhånden som systemet fik flere og flere brugere, viste det sig, at det arbejdede langsomt og indimellem gik helt i stå, når der var mange brugere på samme tid.
- Domstolsstyrelsen nedsatte en taksforce-gruppe i sommeren 2018, som gennemanalyserede systemet og pegede på 14 konkrete tiltag til at forbedre systemets hastighed.

- Fire ud af 14 tiltag fra stabiliseringsplanen er nu gennemført. Flere retter og eksterne brugere har meldt tilbage, at det har haft en positiv effekt. Domstolsstyrelsens egne målinger af systemet bekræfter brugernes oplevelse.
- Tidligere er brugerne blevet opfordret til at udskyde arkivering af sager pga. hastighedsproblemerne. Nu må der gerne arkiveres.

DIGITALISERING OG IT

Af specialkonsulent Louise Falborg, Domstolsstyrelsen

Videreudvikling af fogedsystemet

Domstolsstyrelsen har taget hul på at videreudvikle fogedsystemet. Formålet er at lette processen, så der frigives mere tid til reel sagsbehandling. Samtidig skal understøttelse af tvangsauktioner indarbejdes i systemet, da det gamle DSI-Tvangsauktioner er forældet. Fogedprojektet indeholder på nuværende tidspunkt følgende fire hovedleverancer:

1. Serveropgradering, afsendelsesmotor, tekstrettelser i breve, nye faneblade
2. Automatisk håndtering af forkyndelseskvittering fra e-Boks, tilføjelse af flere sagskoder, flere tekstrettelser, udvidet business intelligens-statistik
3. Understøttelse af tvangsauktioner
4. Automatisk sagsoprettelser (robot og maskinlæring)

Nye sagsbehandlingssystemer til straffe- og skifteområderne

For at kunne tilbyde tidssvarende digital understøttelse af retternes sagsbehandling har Domstolsstyrelsen etableret to it-udviklingsprojekter, som skal give mulighed for ny digital understøttelse af straffe- og skifteområderne. Retterne inddrages helt fra starten i projekterne, hvor bl.a. møderne i arbejdsgrupperne allerede er startet. Hvornår retterne kan tage systemerne i brug, er endnu for tidligt at sige. Tidsplanerne er bl.a. afhængig af de eksisterende DSI-systemers udfasning, som Domstolsstyrelsen arbejder på at levetidsforlænge. Formålet med levetidsforlængelsen er at få tilstrækkelig tid til at udvikle

effektiv sagsunderstøttelse til hovedprocesserne i retternes arbejde på straffe- og skifteområderne. Vi ved mere konkret om tidsplanerne for digitalisering af straffe- og skifteområderne i det kommende halvår. Projekterne kommunikerer løbende via de faste fora, men kan derudover altid kontaktes: straffeprojektet, projektleder Morten Lindgreen og skifteprojektet, projektleder Eva-Margrethe Madsen.

Yderligere digitalisering af straffesagskæden

Digitalisering af straffesagskæden omhandler foruden et nyt sagsbehandlingssystem til straffesager følgende to projekter på tværs af myndighederne:

- DFS 2.1, som er en udbredelse af datafølgeseddelløsningen til flere sagsområder. Første nye sagsområde vil blive bødesagerne. Dertil bliver der arbejdet på at afskaffe dobbelte arbejdsgange på tværs af myndighederne – både manuelle og automatiske.
- DFS 3.0, som omhandler et fælles data- og dokumentarkiv på tværs af myndighederne i straffesagskæden. Tidshorisonten på dette projekt er endnu ikke aftalt.

Det er indtil videre planen at implementere de to projekter i de eksisterende straffesagssystemer.

Domsdatabasen

Domsdatabasen gik i udbud igen i efteråret 2018. I februar 2019 modtog Domstolsstyrelsen tilbud fra de prækvalificerede leverandører og forventer at

kunne indgå kontrakt i sommeren 2019. Det endelige tidspunkt for idriftsættelse af Domsdatabasen afhænger af den kommende leverandørs projektplan.

I mål med nyt trådløst netværk

Alle retter har nu fået etableret nyt trådløst netværk, og tilbagemeldingerne fra medarbejdere og professionelle brugere er positive. Netværket har løst store dele af de problemer, som retterne har oplevet omkring mobilitet mellem kontorer og retssale.

Ny digitaliseringsstrategi

Digitaliseringsstrategien for Danmarks Domstole løb til udgangen af 2018, og Domstolsstyrelsen er ved at færdiggøre en ny. Styrelsen har en række bundne opgaver i form af håndtering af udfordringerne med Civilsystemet samt anskaffelsen af nye systemer på bl.a. straffe-, tvangsauktions- og skifteområdet. Disse opgaver kommer til at være ramme-sættende for domstolens kommende digitaliseringsindsatser. Endvidere vil strategien afspejle den udvikling, der er sket i samfundet og ved domstolene de seneste fem år. Digitaliseringsstrategiens udformning sker i et samarbejde mellem Domstolsstyrelsen og retterne med forankring i it-strategigruppen.

KORT NYT

Redaktionen modtager gerne forslag til 'Kort Nyt' eller andre artikler til kommende udgaver af Retten Rundt. Alle ideer – både store og små – er velkomne.

Send dit forslag eller udkast til en artikel på kommunikation@domstolsstyrelsen.dk.

Familieretten illustration fra Intra

FAMILIERETTEN – BARNET I CENTRUM

På Intra har du nu adgang til et site om familieretten. Her kan du følge med i implementeringen og finde relevante notater om de nye sager i familieretten og om det nye familieretlige system, som træder i kraft 1. april 2019.

Du kan bl.a. læse, at de nye familieretter fortsat skal behandle sager om forældremyndighed, barnets bopæl, faderskab og ægteskab. Dertil kommer nye områder såsom sager om samvær, navnesager, og sager om børne- og ægtefællebidrag. Derudover skal sager om tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl og samvær samt sager om børne-bortførelser, som i dag behandles i fogedretten, behandles i familieretten.

Implementering af den nye familieret omfatter bl.a. tekster til både nye og allerede kendte sagstyper, tilpasninger i Civilsystemet, uddannelse på det familieretlige område, evaluering og monitorering samt intern og ekstern kommunikation. Endvidere udarbejder Bedste Praksis en vejledning om familieretten.

Forud for Implementeringsgruppens arbejde har Etableringsgruppen for familieretten afsluttet sit arbejde før jul med en anbefaling til byretspræsidenterne om en vejledende model for organiseringen af familieretten ved Danmarks Domstole. Notat om modellen kan du også finde på sitet.

UNGDOMSKRIMINALITETSNÆVN I 12 POLITIKREDSE

Folketinget vedtog i december 2018 en ny indsats mod ungdomskriminalitet, som trådte i kraft fra 1. januar 2019. Der er tale om et stort præventivt samarbejde, der skal sætte ind over for børn og unge, der begår kriminalitet. Domstolsstyrelsen er en del af projektsekretariatet på tværs af straffesagskæden og sidder derudover i styregruppen for implementeringen.

Som led i indsatsen bliver der etableret et ungdomskriminalitetsnævn med nævn i hver af landets 12 politikredse. Hvert nævn ledes af en dommer og består derudover af en repræsentant fra politiet og fra kommunen. Nævnet skal behandle sager om børn og unge mellem

10 og 17 år, som vurderes at være i fødekæden til den hårde kerne af kriminelle. De 15 til 17-årige vil få deres straffesag behandlet i en særlig fast-track procedure, der skal sikre hurtig behandling af sagen, fra gerningsmanden er identificeret, til sagen er afgjort ved domstolene. Ungdomskriminalitetsnævnet skal herefter sættes senest 14 dage efter endelig dom. Politiet kan henvise 10-14-årige, der er under den kriminelle lavalder, direkte til nævnet.

Der er udpeget 51 dommere på tværs af landets retskredse. Af de 51 dommere er der valgt en formand for nævnet, Sanne Bager, der er dommer

ved Københavns Byret, samt tre suppleanter til formanden: Niels Otto Jensen, byretspræsident ved retten i Hjørring, Jette Skole, dommer ved Retten i Aalborg og Søren Hafstrøm, dommer ved Retten på Frederiksberg. Alle de 51 udpegede dommere gennemgår en særlig uddannelse inden opgaven. Uddannelsen har fokus på behandling af sager for de 10-14-årige. Nævnet kan som en del af deres straks-reaktioner over for børnene og de unge bl.a. iværksætte skræddersyede forbedringsforløb.

Domstolsstyrelsens nye it-direktør Martin Wood

VELKOMMEN TIL NY IT-DIREKTØR

Domstolsstyrelsens nye it-direktør hedder Martin Wood. Han er 39 år og kommer fra en stilling som underdirektør i Udviklings- og Forenklingsstyrelsen i Skatteministeriet, hvor han bl.a. havde ansvar for systemdrift, understøttelse af udviklingsprojekter, it-support og it-sikkerhed. Han har tidligere været ansat hos Westergaard Management og Region Hovedstaden.

Martin Wood tiltrådte som it-direktør den 1. marts og overtog stillingen fra Jannie Hilsbo, som gik på pension.

NY FLERÅRSAFTALE FOR 2019-22

Med finanslovens vedtagelse i december 2018 ligger domstolenes økonomiske ramme de næste fire år fast. Aftalen gør de vigtige digitaliseringsindsatser mulige og kan sikre en fortsat udvikling af domstolene.

Aftalen betyder årlige effektiviseringer på 1,2 pct., hvilket er det samme niveau som i øjeblikket. Effektiviseringerne vil bl.a. kunne realiseres ved en videreudvikling af fogedsystemet og bedre indkøb. Tager man de forventede merbevillinger til familieretten og ungdomskriminalitetsnævn med i regnestykket, giver det en positiv økonomisk udvikling i de kommende år.

Domstolsstyrelsens it – bl.a. udfor-dringerne med Civilsystemet og udviklingen af et nyt straffe- og skiftesystem – vil blive håndteret i et særskilt spor udenfor domstolenes almindelige bevillingsmæssige rammer, så der kan ske en nødvendig udskiftning af flere it-systemer.

Aftalen tilføjer ca. 135 mio. kr. til sikkerhed henover perioden. Det gør

ordningen med fast adgangskontrol ved Retten i Aalborg, Retten i Århus, Retten i Glostrup, Retten på Frederiksberg og Københavns Byret permanent. Samtidig bliver der indført fast adgangskontrol ved Retten i Kolding, Retten i Odense og Østre Landsret fra 1. januar 2020, og de øvrige retter bliver tilført et yderligere vagtårsværk fra medio 2020. For at øge trygheden på bitingstederne i forbindelse med afvikling af risikofyldte straffesager vil Vestre Landsret blive tilført to vagtårsværk.

I flerårsaftalen er der bevilget 21,2 mio. kr. fra 2020-2022 til bygningsmæssige ændringer. Og der tilføres også midler til behandling af straffesager - 6 mio. kr. i 2019, 12 mio. kr. i 2020 og 2021 samt 16 mio. kr. i 2022. Tilførslen har bl.a. sammenhæng med straffeskærpelserne i de seneste år samt den reviderede definition af VVV-sager (vold, voldtægt og våben).

Ny bygning Østre Landsret fra Intra

LEVERANDØR VALGT TIL AT BYGGE NY RETSBYGNING TIL ØSTRE LANDSRET

Bygningsstyrelsen har i samarbejde med Østre Landsret og Domstolsstyrelsen tildelt kontrakt om opførelsen af den nye retsbygning til Østre Landsret til A. Enggaard A/S med Henning Larsen Architects A/S og Norconsult A/S. Bygningen vil blive opført som et såkaldt OPP-projekt (Offentligt-Privat Partnerskab), hvor projektering, anlæg, drift og vedligehold samles i én kontrakt med en privat leverandør.

Byggeriet forventes at gå i gang i foråret 2019, når kontraktindgåelsen er godkendt i Folketingets Finansudvalg. Den nye retsbygning på Trælstholmen i Nordhavn forventes at kunne blive taget i brug af Østre Landsret i slutningen af 2021. Du kan læse mere om byggeriet på Bygningsstyrelsens hjemmeside.

Domstolsstyrelsen
Store Kongensgade 1-3
1264 København K

Telefon 70 10 33 22
www.domstol.dk